

..מילחמת יום הכיפורים הייתה ישועה בהלם - אילו אחרת בכמה שנים, יתכן שצה"ל היה מובס ומתפורר

ישועה בהלם

מני הצבא. הדוגמה הבולטת ביותר לכך ניתנה, אולי, על-ידי הפרשן הצבאי הבריטי המנוח, סרן (מיל) לידל הארט. בנימין עמידרור, סרן (מיל) בצה"ל ואיש חיל-השיירוני, משך את תשומת-לב הציבור לראשונה, זמן-מה לפני מלחמת יום-הכיפורים, כאשר פירסם מאמר בו מתח ביקורת קטלנית על מיבנה כוחות-הייבשה של צה"ל. ביקורת זו התאמתה בצורה טראגית במלחמה האחרונה. לפי בקשת "העולם הזה", הסכים בנימין עמידרור עתה לכתוב סידרת-מאמרים, שנועדה לבחון את כל היסודות הצבאיים-המיקצועיים של צה"ל, לאור לקחי המלחמה. אין ספק שסידרה זו תגרום לוויכוחים ערים ביותר, בייחוד בחוגים מיקצועיים. "העולם הזה" מקווה שוויכוח זה יתרום תרומה ייחודית לבניינו מחדש של הגוף המופקד על הגנת המדינה. כמו כל המאמרים החתומים ב"העולם הזה", משקף גם מאמר זה את דעתו הבלתי-מצונזרת של הכותב, והוא לבדו אחראי לה. "העולם הזה" יפרסם ברצון דיעות סותרות, ברמה דומה. כתבת השבוע היא הקדמה כללית לסידרה. החל בשבוע הבא ינתח בנימין עמידרור את קרבות צה"ל בשלוש המלחמות האחרונות, כדי לאבחן את גורמי הכישלונות של יום-הכיפורים.

במלאת שנה למלחמת יום-הכיפורים, פותח "העולם הזה" בכתבה זו את הוויכוח הפומבי המיקצועי על חלקו של צה"ל במלחמה זו, ועל הסיבות היותר-עמוקות לכישלונות שהיו. יותר מזה: בסידרה זו חונך "העולם הזה" למעשה ענף חדש בעיתונות הישראלית - ענף שחירונו היה כשלעצמו מחדל לא-ייסלח ובלתי-מובן: הפרשנות הצבאית. יש בארץ כתבים צבאיים מוכשרים, המוסרים לציבור מידע על הנעשה בצה"ל, עד כמה שהדבר ניתן. יש קצינים-ביכירים לשעבר, המחווים מדי פעם דיעה על מאורעות פוליטיים, או המשמשים דוברים ומתרגמים בלתי-רשמיים למערכת-הביטחון. אולם חסרו בעיתונות לחלוטין פרשנים צבאיים אמיתיים - אנשים שתפקידם הוא לנתח ולפרש את ההתפתחויות הצבאיות, את הדוקטרינות של צה"ל ואת מהלכי המלחמות - כדי לחשוף את הטעון תיקון, לטפח את הטעון שמירה ולאפשר לציבור הנאור לעצב לעצמו דיעה עצמאית על המוסד החשוב ביותר במדינה. בארצות אחרות מילאו פרשנים צבאיים לא פעם תפקיד חיוני בשינוי

מאח בנימין עמידרור

ועדיפים - על אלה המקובלים בצה"ל, "הכי ללי".

עקומת העליונות

השלב הראשי השני בהיסטוריה של צה"ל נמשך מסוף השלב הקודם, דרך מיבצע "קדש", ששת הימים. מלחמת התשה 1967-1970 ועד השעות הראשונות של מלחמת יום-הכיפורים.

ב"קדש" לחם צה"ל לראשונה כצבא. שאופיו ומושגיו הבסיסיים קרויבים לאלה של הצבאות המקובלים מאשר להללו של אידונוים מעין-צבאיים, נוסח "ההגנה".

בעברו יעולם החדש אשר נפתח בפניו, נכנס צה"ל צה"ל לתקופת "תגליות": ב"קדש" גידה את השריון ואת ההתקפות: בששת הימים - את האוגדה ואת חיל-האוויר; בהתשה - את הלוגיסטיקה ואת הארטילריה; ביום-הכיפורים - את היג'הרגלות, הנ"מ, הנ"ט, ההנדסה ועוד איאזה מקובלות, עקרונות וכ"ל, אשר כולם מפורטים בכתובים וגם נוסח והומחשו כשדות-הקרב, מזה עשרות, מאות או אלפים בשנים.

עצם המעבר לשלב השני היה בו משום התקדמות מהותית, ובמרוצת התקופה חלו שיפורים רצופים בכושר הביצוע של צה"ל, אשר בין "קדש" לששת הימים גרמו להתרחבותו המתמדת של פער האיכות בינו ובין צבאות ערב.

הדיבורים על פער האיכות החלו עוד בתש"ח. אבל בשדה-הקרב לא תמיד נמצא להם או כיווץ הולם. צבאות סוריה ועיראק לא הוכו עד סוף המלחמה, ומאזן ההתר נגשויות בינם ובין צה"ל לא נטה כלל לדעתם. הלגיון של עבדאללה עוד היטיב לעשות: עדיפותו המיקצועית על החטיבות הרגילות ועל היחידות הפלמ"ח שמולו בלטה במיקרים רבים מדי. בדרד-קבע דיתק הלגיון - ולעתים גם הביס - כוחות עדיפים של צה"ל.

הפרק החשוב בו היה, כמובן, מלחמת-העצמאות. בעיר-צומה נוסד צה"ל, כהמשך ישיר ורצוף של אירגון "ההגנה", אשר נתגלגל בכעין-צבא-סדיר. מגלמה האופייני ביותר של תקופה זו הוא הפלמ"ח, אשר שימש גם מעיין-ההשראה בשוא-החיקוי והמקור הראשי למפקדים עבור כל צה"ל.

אבן כותף צבאי, היה הפלמ"ח בלתי-מיוק צועי - אם לא אנטי-מיקצועי - ועוד כיוודעין ובכוננה. בפירוק הפלמ"ח דווד כ"גורויו את תרומתו הישירה החשובה ביותר לכיטחון ישראלי.

אבל פירוק הפלמ"ח לא הועיל לתקן אלא חלקית את הנוק הבסיסי אשר נגרם קודם לכן. בעת שהוחלט להשי

..במילחמת יום הכיפורים גילה צה"ל עקרונות שונתבו בספרים ושהוגשמו בשדה-הקרב באשך עשרות ומאות בשנים"

תית את צה"ל-המתהווה על "ההגנה", ולא על האסכולה הסדירה של הצבא הבריטי. כך, גם אחרי שנעקרו השפער תיו הפוליטיות, וחלק ממושגי החברתיים והמיקצועיים היותר-משונים של הפלמ"ח, בכל זאת נשארה המנטליות המיקצועית - כלומר, הבלתי-מיקצועית - שלו שוררת בצה"ל. בכך הסיבה וההסבר לרוב הליקויים והעיוותים ה"בסיסיים" המפריעים עד היום את התפתחותו של צה"ל כי מכונית-לחמה תקינה ויעילה.

חיל-האוויר זכרני נמלט מ"מורשת הי פלמ"ח". הוא נכנה עדידי יוצאי חילות-האוויר האנגלו-סכסיים, והתפתח כצבא נפרד-למעשה, בעק תודעה מיקצועית ומושגי-איכות שונים -

מ נקודת הראות, הצבאית המיקצועית הייתה מלחמת יום-הכיפורים בגדר ישועה-בהלם.

באוקטובר '73 נמצא צה"ל בשלב מתקדם ביותר של בניית כוחותיו, אירגונום והכנתם - ללחמה על פי מוש"גים מוטעים בתכלית, ובהתאם לתפיסות מוגדרות היטב - אך מעוותות והרות-תאסוף.

אילו איחרה המלחמה בכמה שנים, ויתכן שצה"ל היה נעשה מכונית-לחמה מקולקלת כד"כ, שבשדה-הקרב היה מתפורר ומובס מיד, דלא תקומה.

מפני סיבות שונות, ובעיקר עקב הבורות הנפוצה מדי, בכל החוגים, בכל הנוגע לענייני צבא, מיהר הציבור הישראלי לתלות את קולר כישלונותיו היחסיים של צה"ל ביום-הכיפורים בשורת "המחדלים" הידועים, המדיניים והמודיעיניים.

איורית זו, מוטב שתחרוף מיד מן העולם. כבר מן ההתחלה הייתה השפעתם המעשית של כל המחדלים הללו מועטה, ואחרי 12 או 24 שעות התאפסה לחלוטין, לפחות עד כמה שהלחימה בפועל נוגעת. צה"ל פעל בשדה-הקרב לא מפני "המחדלים", אלא בדיוק כפי שנבנה, אורגן, חונך ואומן ללחום. גם אין ספק כי החל מן הירייה הראשונה עשו כל המפקדים והחיילים כמיטב יכולתם. הלחימה לא עלתה יפה, רק משום הטעויות והשיגאות הבלתי-נסלחות שעשה צה"ל עצמו בתחום הצבאי-המיקצועי המובהק.

זהו המחדל האמיתי והחשוב באמת שיש למלחמת יום-הכיפורים.

איך קרה הדבר?

הפלמ"ח אשם

ה היסטוריה הקצרה, אך האינטנסיבית, של העוצמה הצבאית הישראלית מתחלקת לשלושה שלבים: שלב "ההגנה", שלב "קדש-כיפורים" ושלב "אחר כיפורים".

שלב "ההגנה" החל עוד טרם קום המדינה, והסתיים בראשית שנות החמישים.